

До спеціалізованої вченої ради 70.895.02
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова
29013, м. Хмельницький, вулиця
Героїв Майдану, 38

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Шевчука Михайла Олександровича
«Правове регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі
справлянням податку на майно в Україні», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07.
– адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дослідження.

В умовах реформування податкових органів України стрімко підвищуються вимоги до інформаційного забезпечення їх діяльності. Податкові органи створюють всі можливості для розвитку інформаційних взаємовідносин із платниками податків, забезпечення прозорості та доступності надання послуг платникам податків. Дані інформаційні взаємовідносини направлені як на отримання інформації від платника податків так і надання інформації податковими органами. Платники податків основну інформацію надають через заповнення декларації про майновий стан і доходи в режимі оп-1іпе, подання електронної податкової звітності. Також є можливим отримання будь-якої інформації щодо порядку організації діяльності податкових органів, сплати податків і зборів, про власних бізнес-партнерів та інше в мережі Інтернет. Невід'ємною складовою інформаційних відносин в податковій сфері є інформаційне забезпечення майнового оподаткування. Саме сукупність форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень щодо обсягу, розміщення і форм організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення інформації відносно

справляння майнових податків і є основою для ефективного та своєчасного інформаційного забезпечення майнового оподаткування.

Дослідження інформаційної складової справляння податку на майно, на сьогодні, набуло особливої актуальності зважаючи на карантинні обмеження та ізоляцію платників податку. На сучасному етапі отримала активного розвитку така складова електронного оподаткування як електронний сервіс, що є персоніфікованим і безпечним електронним сервісом, метою якого є забезпечити безконтактний спосіб взаємодії платника податків та Державної податкової служби України з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (в тому числі і з використанням хмарних технологій). За допомогою цього сервісу платнику податків надається можливість у режимі реального часу підготувати, заповнити та надіслати податкову звітність в електронному вигляді, а також переглядати інформацію про стан розрахунків з бюджетом (картки особових рахунків), тощо.

Викладене вище дає підстави стверджувати, що наукове дослідження Шевчука Михайла Олександровича на тему «Правове регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні» є своєчасним і актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

У представленому дисертаційному дослідженні М.О. Шевчука ґрунтовно проаналізовано наукові позиції вчених України та зарубіжних вчених, а також національну та закордонну законодавчу базу з питань, що становлять предмет дослідження, а саме – правове регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні.

Робота характеризується достатньо самостійним характером дослідження, дотриманням вимог щодо посилань на наукові позиції та положення чинного законодавства. При написанні роботи автором було опрацьовано 182 наукові джерела. Факторів критичного запозичення чи

плагіату у дисертації не виявлено, виходячи з обсягу знань за даною проблематикою, якими володіє опонент.

На користь практичних якостей роботи свідчить і той факт, що дослідження обрано з урахуванням положень концептуальних і програмних документів загальнодержавного рівня, а також університетських програм і планів. Дисертація виконана відповідно до планових тем юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та напрямів наукових досліджень кафедри державно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на 2016 – 2019 роки «Реформування адміністративного права в умовах сучасних соціально-політичних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0116U000915), а також Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 березня 2015 року № 213-р, Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015–2018 рр. затвердженого наказом ДФС України від 12 лютого 2015 року № 80.

Автор поставив собі за мету вирішити наукове завдання, яке полягає у тому, щоб на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних досягнень юридичної науки, законодавства України, судової практики визначити особливості правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні, з метою розроблення конкретних пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання таких відносин, та на цій основі сформулювати висновки і рекомендації стосовно вдосконалення відповідного законодавства України та практики його застосування. Для досягнення поставленої мети, ним було визначено вирішення певного кола завдань.

Така постановка мети та відповідних завдань вимагала проведення системного аналізу практики інформаційного забезпечення процесу справляння податку на майно в Україні, а саме: визначення поняття та завдань інформаційних відносин у податковій сфері, характеристики

особливостей податкової інформації як об'єкта інформаційних відносин, з'ясування стану розробки нормативно-правового забезпечення податкової інформації, аналізу особливостей правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, встановлення особливостей правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням транспортного податку; розкриття особливостей правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням плати за землю, з'ясування на основі зарубіжного досвіду перспектив і шляхів вдосконалення правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні, розробки конкретних пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання інформаційних відносин під час справляння податку на майно в Україні.

Аналіз положень дисертаційного дослідження дозволяє говорити про відповідність його змісту. Структура дисертації, яка характеризується цілісністю й логічною послідовністю, свідчить про системність представленого дослідження. Усі розділи, підрозділи та інші структурні частини роботи підпорядковані одній, чітко визначеній меті, що деталізується конкретними завданнями, які поставив перед собою дисертант. Автор цілком логічно починає дисертаційне дослідження з аналізу теоретико-правових аспектів інформаційних відносин в податковій сфері (розділ 1). У другому розділі роботи автор досліджує інформаційні відносини, що пов'язані з справлянням податку на майно та особливості їх правового регулювання (розділ 2). Завершується робота аналізом зарубіжного досвіду правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно та перспективами застосування їх в Україні.

Отже, структура роботи відповідає меті та завданням дослідження, дозволяє здійснити теоретичне узагальнення і вирішення наукової проблеми, яку дисертант поставив перед собою.

При виконанні дисертаційного дослідження використана значна кількість теоретичних робіт, які мають те чи інше відношення до аналізованої проблематики. Автор широко оперує роботами не лише вітчизняних, а й зарубіжних науковців, працями з теорії права, інших наукових дисциплін. Літературні джерела використовуються критично, ведеться аргументована полеміка з науковцями.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації досягнута шляхом аналізу зібраного теоретичного та емпіричного матеріалу завдяки використанню різноманітних методів наукового пошуку. Належна методологія дослідження також є підтвердженням достовірності наукових положень, висновків та результатів, викладених у дисертації.

Достатньою є й емпірична база. Задеклароване вивчення матеріалів правозастосовної практики дало підстави для аналізу і репрезентативних висновків.

Новизна положень та висновки, які виносяться на захист і заявлені як такі, що становлять наукову новизну є дійсно такими і загалом вирішують важливе теоретичне та практичне завдання. Дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідження правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні.

Найбільш суттєвими результатами проведеного дослідження, які мають наукову новизну і виносяться на захист, на нашу думку, є такі.

Автор досліджуючи поняття інформаційних відносин в податковій сфері обґрунтовано показав як трансформується зміст інформаційні відносини за умов обігу інформації в податковій сфері, які ознаки і особливості зберігаються, а які набувають іншого змісту в результаті галузевої конкретизації. Цей процес прослідковується в роботі не абстрактно, а безпосередньо через розкриття змісту елементів інформаційно-податкових правовідносин. Так, в роботі зазначається, що суб'єкти інформаційно-

податкових відносин не виходять за межі переліку суб'єктів інформаційних відносин, але, функціонуючи в податковій сфері, суб'єкт конкретизується і чітко визначається як суб'єкт інформаційно-податкової сфери (ст. 32-33). Об'єктом інформаційно-податкових правовідносин виступає не просто інформація, а саме податкова інформація (ст. 33-34). Змістом інформаційно-податкових відносин є система прав та обов'язків їх учасників, які також є складовими прав, обов'язків чи повноважень суб'єктів саме податкових правовідносин та передбачені в статтях 16-21 Податкового кодексу України (ст. 34-36).

В результаті дослідження елементів інформаційних відносин в податковій сфері дисертантом сформульовано власне визначення інформаційних правовідносин в податковій сфері.

На особливу увагу заслуговує намагання автора, при дослідженні суб'єкту інформаційно-податкових правовідносин, визначити чи є міжнародні організації суб'єктом інформаційних правовідносин в податковій сфері. Дослідивши діяльність таких міжнародних організацій, як «Міжнародний податковий діалог» (ITD – International Tax Dialogue) та Організації економічного співробітництва та розвитку в Україні дисертантом зроблено висновок, що суб'єктом інформаційних відносин в податковій сфері є не лише вітчизняний, але й міжнародний суб'єкт.

Досить цікавим є вибудований автором ланцюжок взаємопов'язаних та взаємозалежних таких понять, як «інформаційне суспільство – електронне урядування – електронне оподаткування». В роботі обґрунтовано, що електронне оподаткування потрібно розглядати як сучасний механізм державного управління у сфері податків, який формується у взаємозв'язку з електронним урядуванням та є складовою інформаційного суспільства країни.

Науковий інтерес представляє проведений автором аналіз закріпленої в законодавстві дефініції «податкова інформація». Адже інформація, яку використовують у своїй діяльності відповідні податкові органи є різнобічною

і всеохоплюючою інформацією, а її нормативне визначення є не конкретним і не чітким. Тому досить позитивним визнаємо висновок автора про необхідність коректування змісту даного поняття шляхом внесення змін до законодавства.

Окремо потрібно відмітити новаторський підхід автора до поділу податкової інформації на інформацію, що використовуються для нарахування податку та інформацію, що забезпечує ефективне функціонування та виконання власних повноважень податковими органами.

Першу групу податкової інформації складають «інформаційні бази даних оподаткування», які за авторським визначенням є групами взаємопов'язаних задокументованих одиниць інформації, що об'єднані в автоматизованих інформаційних системах за певними ознаками та використовуються для нарахування податку.

Другу групу податкової інформації складає інформація, що забезпечує ефективне функціонування податкових органів, яке можливе лише при застосуванні відповідного комплексу інформаційних заходів, що включає в себе подання, накопичення та комп'ютерну обробку певних податкових даних, зокрема, звітність, облік платників податків, їх реєстрація та використання аналітичних процедур для їх глибинного, оперативного аналізу та прийняття рішень.

Логічним продовженням такого бачення автором податкової інформації став поділ інформації, що забезпечує механізм справляння податку на майно на попередню, безпосередню та похідну.

Попередня інформація в майновому оподаткуванні, в авторському баченні, це інформація пов'язана з формуванням певного правового підґрунтя, а також баз даних стосовно, об'єкта та суб'єкта майнового оподаткування (ст. 80-81).

Безпосередня інформація – це органічна частина процесу справляння податку на майно, яка має систематичний характер і справляє найбільший

вплив на сам процес сплати і охоплює нарахування та сплату певного виду майнового податку.

Похідна – це інформація, що породжена відносинами стосовно нарахування чи сплати податку на майно. Даний вид інформації дає змогу масштабно оцінити позитивні та негативні сторони податкової діяльності, а також всебічно проаналізувати досвід, об'єктивно відобразити причини порушень і недоліків, розробити заходи щодо їх усунення.

Окремо автором наголошується, що даний поділ інформації при майновому оподаткуванні є умовним бо вся інформація має тісний взаємозв'язок, що відображає постійний характер інформаційного контакту під час справляння майнового податку.

Потрібно відзначити, що автор не просто виділяє дані види податкової інформації при справлянні майнового податку, а й використовує її при висвітленні наступних питань роботи, а саме правового забезпечення: інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням транспортного податку; інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням плати за землю.

До прикладу, стосовно попередньої інформації, автором обґрунтовано та запропоновано:

- відносно податку на майно відмінного від земельної ділянки запропоновано створити інформаційну базу для нарахування податку на майно відмінне від земельної ділянки не на основі оподаткування площі, а виходячи з кадастрової вартості майна. З обов'язковим корегуванням, через певний період, враховуючи вартість покращень та вартість земельної ділянки;

- відносно справляння транспортного податку обґрунтовано необхідність створення єдиної інформаційної бази даних, як джерела інформації для нарахування транспортного податку, яка б охоплювала автотранспорт, водний транспорт та авіатранспорт;

- відносно справляння плати на землю стверджується, що доцільно зосередити функції реєстрації земельних ділянок та прав на них в управлінні одного органу, а відомості про зареєстровані (сформовані) земельні ділянки та відомості про зареєстровані права на земельну і не земельну нерухомість в одній базі даних.

Варто звернути увагу на слушні пропозиції щодо внесення змін і доповнень до норм чинного законодавства з метою встановлення чистоти термінологічного апарату відносно понять «податкова інформація» і «інформаційні бази даних оподаткування».

Матеріали дослідження всебічно викладені у 8 публікаціях, а також у 2 тезах виступів на конференціях та науково-практичних заходах. Ці праці видані протягом п'яти років, що є свідченням того, що розробка проблеми, якій присвячена дисертація, здійснювалася тривалий період. Свідченням належного рівня публікацій М.О. Шевчука за темою дисертації є те, що вони увійшли в науковий обіг, на них є посилання в статтях інших авторів. У публікаціях достатньо відображені всі розділи дисертаційного дослідження.

Автореферат дисертації ідентичний за змістом основним положенням дисертації.

Висновки дисертанта щодо значущості його праці для науки і практики видаються правомірними.

Дисертація Шевчука Михайла Олександровича містить вагомі результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання, а також забезпечують розв'язання цілої низки практичних питань, що виникають у сфері інформаційного забезпечення майнового оподаткування. Викладені в ній наукові положення заповнюють низку прогалин, які існують в теорії інформаційного та податкового права та нормативно-правовій базі, є основою для проведення подальших досліджень.

Відтак, найбільш важливі наукові та практичні результати дослідження полягають у тому, що вони можуть бути комплексно застосовані як у правотворчості, так і у правозастосуванні та правовій науці й освіті:

- у правотворчій діяльності – для удосконалення відповідних законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють суспільні інформаційні відносини, при гармонізації галузевого адміністративного, інформаційного та податкового законодавства;

- у правозастосовній діяльності – при комплексній реалізації норм правових актів, що регулюють інформаційні й податкові відносини в Україні, кваліфікації адміністративних правовідносин пов'язаних із справлянням податків та їх адмініструванням;

- у науковій-дослідній діяльності – для подальшого проведення теоретичних пошуків щодо вирішення проблем правового регулювання інформаційного забезпечення органів Державної податкової служби України, пов'язаного зі справлянням податку на майно в Україні;

- у навчальному процесі – при підготовці підручників, навчальних посібників, розробці курсів лекцій, навчально-методичних матеріалів і проведенні занять з таких дисциплін, як «Інформаційне право», «Податкове право», «Адміністрування податків», «Фінансово-правова інформатика», «Податкова інформатика», та інших, для підвищення рівня правової освіти і культури платників податків, та у системі підвищення кваліфікації працівників органів державної податкової служби.

Водночас, у рецензованому дисертаційному дослідженні є положення, які відносяться до категорії дискусійних і потребують додаткового обґрунтування та аргументації, а також ті, що викликають певні заперечення.

1) В роботі запропоновано авторську дефініцію «фіскальна інформація» як сукупність фінансових відомостей, що повідомляються органам державної податкової служби у зв'язку з формуванням дохідної частини Державного бюджету України та місцевих бюджетів. Вважаю, що дане визначення є досить розмите і потребує додаткового дослідження і обґрунтування.

Вживання даного терміну в теорії призведе лише до захарашення понятійного апарату в сфері оподаткування. Однак, можливо застосування цього терміну є доречним в практичній сфері (а саме податківцями), як уточнюючий термін для конкретизації податкової інформації саме відносно формування дохідної частини бюджетів.

З змісту роботи не зовсім зрозуміло в чому саме полягає відмінність між поняттями «фіскальна інформація» та «податкова інформація», яку дисертанту варто було б розкрити.

2) В цілому погоджуюсь з позицією дисертанта відносно того, що найбільш серйозною проблемою, в оподаткуванні нерухомості, є база для нарахування даного податку. Так, інформаційна база для нарахування податку на майно відмінного від земельної ділянки є площа об'єкта нерухомості. На наш погляд, такий підхід ставить платників податків, які мають у власності нову нерухомість та старі будівлі, або об'єкти, розташовані в престижних чи не престижних районах, у нерівне становище. Тому підтримуємо думку автора про необхідність удосконалення підходу до формування інформаційної бази оподаткування нерухомості. Однак, автор пропонує покласти в основу формування даної інформаційної бази кадастрову вартість майна з обов'язковим корегуванням, через певний період, враховуючи вартість покращень та вартість земельної ділянки. Відносно вище сказаного виникає питання, і хотілось би почути додаткове обґрунтування, щодо можливості практичної реалізації такого положення.

3) Потребує додаткового теоретичного обґрунтування висновок автора про те, що з метою забезпечення ефективної роботи податкових органів вбачається за доцільне закріпити на рівні нормативного акту перелік джерел, з яких податкові органи матимуть змогу отримувати інформацію про статус об'єктів майнового оподаткування.

4) Розглядаючи в підрозділі 2.3. особливості правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних із справлянням плати за землю автор багато уваги приділяє проведенню та використанню в Україні оцінки земель

та нормативно правовій базі їх здійснення. Натомість про інформаційне забезпечення даного податку інформації менше і хоча вона стосується й попередньої, й безпосередньої, й похідної інформації однак має не цілісний, а більше фрагментарний характер.

Загальний висновок по дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (п. п. 9, 10, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами)), а також основним вимогам чинного законодавства щодо дисертацій та авторефератів дисертацій.

На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертація є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові теоретично обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, а автор дисертації – Шевчук Михайло Олександрович на підставі публічного захисту в установленому порядку заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова
кандидат юридичних наук, доцент**

Підпис *І.П. Сторожук*
ЗАСВІДЧУЮ:
Вчений секретар університету

С. Лозинська

І.П. Сторожук